Kulturutskottets betänkande 1976/77:2

med anledning av motion om begränsning av kyrkliga markförvärv

Motionen

I motionen 1975/76:222, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1975/76:42 uppskjutits till 1976/77 års riksmöte, har herr Börjesson i Falköping (c) hemställt att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning om begränsningar för kyrkan att förvärva jord- och skogsmark i syfte att säkra realvärdet på sina kapitaltillgångar.

Till stöd för motionsyrkandet anförs bl. a. följande. Det har tyvärr visat sig, inte minst de senaste åren, att kyrkan har medverkat till att driva upp jordbruks- och skogsvärdena så att mindre kapitalstarka intressenter, främst yngre blivande jordbrukare, inte haft möjlighet att konkurrera med kyrkan om markförvärv. Dessa mindre kapitalstarka kategorier har därmed tvingats avstå från att förvärva en egen jordbruksfastighet. Genom att kyrkan inriktar sig på förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter som kapitalplaceringsobjekt, snedvrides konkurrensen och priserna drives upp. I vissa fall hindras därmed en planmässig yttre rationalisering, och samtidigt uppstår en prissättning som inte står i skäligt förhållande till räntabiliteten och avkastningen av investerat kapital. Med hänsyn till det förhållandet att det inte kan vara ett samhällsintresse med alltför höga jord- och skogsmarksvärden, som även i sista hand drabbar konsumenterna i form av högre priser på exempelvis jordbrukets produkter, bör det framstå som ett allmänt intresse att kyrkan fortsättningsvis placerar sina tillgängliga fonder i banker och kreditinstitut för att via dessa organ främja näringslivet och därmed också sysselsättningen.

Tidigare riksdagsbehandling

I propositionen 1975/76:37 föreslog regeringen riksdagen att anta bl. a. ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen om kyrkliga kostnader. Lagförslaget, som dessförinnan antagits av kyrkomötet, innebar bl. a. att en redan tidigare föreliggande möjlighet för pastorat att få lån ur kyrkofonden bl. a. för rationalisering av driften på löneboställe skulle utvidgas till att även avse köp av självständig brukningsenhet.

I motionen 1975/76:134, yrkande 2, hemställdes om avslag på propositionsförslaget i den angivna delen. Som stöd härför uttalades att det i nuvarande samhälle inte fanns några särskilda skäl att koncentrera placeringen av kyrkliga förmögenhetstillgångar till jordbruks- och skogsfastigheter.

Kulturutskottet (1975/76:22) avstyrkte motionsyrkandet och anförde därvid bl. a. följande:

Avslagsyrkandet i motionen har motiverats med jordbrukspolitiska skäl, vilket ger utskottet anledning att erinra om det arbete som pågår inom jordförvärvsutredningen. När resultatet av utredningens arbete föreligger bör man kunna göra en samlad bedömning av problematiken kring förvärv av jordbruksfastigheter, både de som görs av kyrkan och de som görs av andra. Enligt utskottets mening är det i detta sammanhang som frågan om kyrkans möjligheter att placera sina egna medel i jordbruksfastigheter hör hemma. Det bör inte möta något hinder att nu, i konsekvens med den inriktning som gällande lagstiftning har, göra den i propositionen föreslagna justeringen i möjligheterna att erhålla lån ur kyrkofonden.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionen 1975/76:134, yrkande 2, och tillstyrker propositionen i motsvarande del.

Mot utskottets beslut reserverade sig de i behandlingen av ärendet deltagande ledamöter som tillhörde centerpartiet och moderata samlingspartiet.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag, och lagändringen har numera genomförts.

Utskottet

Som framgått av det föregående gäller den nu föreliggande motionen en fråga som behandlades av riksdagen även förra året, nämligen frågan om en begränsning av kyrkans förvärv av jord- och skogsmark.

Pågående arbete inom jordförvärvsutredningen åberopades förra året av kulturutskottet som skäl för att man borde avvakta innan man tog ställning till problematiken kring kyrkans markförvärv. Utredningen, vars arbete alltjämt pågår, skall enligt sina direktiv se över jordförvärvslagen från den utgångspunkten att lagen skall stödja en sådan hushållning med våra marktillgångar att ett effektivt jord- och skogsbruk kan bedrivas i vårt land.

Direktiven för utredningen innehåller inte något uppdrag med den klart preciserade inriktning som motionären önskar, dvs. en inriktning på begränsningar av just kyrkans möjligheter att förvärva jordbruks- och skogsmark i syfte att säkra realvärdet av sina tillgångar. Å andra sidan är det uppenbart att utredningen i sitt arbete kommer in på frågor som har mycket nära samband med motionen. Utredningen skall exempelvis utreda möjligheterna att motverka överpriser liksom överväga skärpta bestämmelser angående kapitalplaceringsköp. Det står också utredningen fritt att ta upp andra frågor, som kan påverka de kyrkliga markförvärven. Enligt upplysning från utredningen skall den ta upp frågor om vilka kategorier förvärvare som skall prioriteras.

Med hänsyn till det arbete som pågår inom jordförvärvsutredningen finner utskottet inte anledning att tillstyrka det i motionen framställda utredningsyrkandet. Utskottet avstyrker alltså motionen 1975/76:222 och hemställer

att riksdagen avslår motionen 1975/76:222.

Stockholm den 9 november 1976

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Andersson i Lycksele (s), Sundman (c), Nilsson i Agnäs (m), Leander (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), Green (s), fru Frænkel (fp), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Norrby (c), Sörenson (s), fru Diesen (m), fru Göthberg (c), herrar Bladh (s), Richardson (fp) och fröken Öhrsvik (s).

GPTAB 52480 Stockholm 1976